

Ledare

Bulletin nr 1 2024

I september 2023 gick Socialstyrelsen ut med att man reviderat den tidigare gängse svenska definitionen av riskbruk av alkohol. Förändringen var ganska blygsam: de något högre gränsvärden som tidigare gällt för män justerades nedåt, så att de nu är samma oavsett kön. Socialstyrelsen definierar således riskbruk som ett intag av 10 standardglas eller mer per vecka, alternativt 4 standardglas eller mer vid samma tillfälle minst en gång per månad. Därmed är naturligtvis inte sagt att lägre konsumtion alltid är riskfri för alla individer, eller att ingen kan dricka mer än så utan att deras hälsa tar skada av det.

För den som följt de senaste årens internationella diskussion kring riskbruk och sett hur andra länder reviderat sina riktlinjer, kom Socialstyrelsens besked knappast som någon överraskning. De nya gränsvärdena liknar de som många andra redan har infört, och bland annat Nederländerna och Kanada anger ännu lägre nivåer. Men i Sverige väckte de nya riskbruksgränserna stor uppmärksamhet. En rad ledarskribenter och debattörer, som annars sällan diskuterar folkhälsofrågor, tog skarpt avstånd från vad de uppfattade som orimlig moralism från Socialstyrelsens sida.

Debatten blev på sina håll både högljudd och raljant, på ett sätt som karakteriserats som "moralpanikpanik". Ett återkommande sakligt argument var dock att hälsovinster med ett lägre alkoholintag måste vägas mot de positiva effekter på exempelvis livskvalitet som många människor upplever att alkoholen ger. Minimerandet av alla tänkbara hälsorisker är ju inte det enda som är viktigt här i tillvaron, och andra värden kan vara viktiga att beakta.

Det är lätt att instämma i, men om man lyssnar lite närmre på Socialstyrelsen, inser man att det här argumentet missar målet. Riskbruk är inte tänkt som ett straffrättsligt begrepp, som myndigheterna ska använda för att disciplinera individuella medborgare. Syftet är istället att ge riktlinjer till vården och underlätta samtal om alkoholvanor, där sådana är relevanta i mötet mellan patient och behandlare.

Att en liten publikation från Socialstyrelsen väckt en så pass intensiv debatt kan tyckas förvånande. Som beroendeläkare är det lätt att tröttna på de missuppfattningar och bagatelliseringar som återkommer i många av inläggen. Folkhälsoaspekterna, som för andra kan framstå som abstrakta och hypotetiska, är ju högst påtagliga för oss som dagligen ser alkoholens destruktiva verkningar på nära håll.

Samtidigt är den livliga debatten ett tecken på att vårt område, alkohol- och narkotikafrågor, väcker ett starkt engagemang hos många människor. Diskussionen gör också att budskap om nya rön och riktlinjer når ut till långt fler än de skulle gjort annars. Så vi bör nog ändå vara tacksamma över att så många delar vår fascination inför de här frågorna, och själva försöka bidra på ett konstruktivt sätt till debatten.

Joar Guterstam
Ordförande